

Verschijnt de
1e van elke
maand.

Het Landbouwhuishouden

Orgaan van de Federatie van Leerkrachten bij het Landbouw Huishoudonderwijs, waarin tevens opgenomen de Mededelingen van de Stichting voor Huishoudelijke Voorlichting ten Plattelande.

Corresp.-adres: S. E. M. Masseling-v. d. Meer, Anholtseweg 31, Gendringen, tel. 334 - Ulft

Uitgave: N.V. Uitgeverij v.h. A. Kemperman, Haarlem, Zijlweg 1. - Tel. 13956.

Abonnem.opgave: aan de secretaresse van een van de Verenigingen.

Abonnem.prijs: f 6.50 per jaar bij vooruitbetaling.

Advertentietarief: op aanvraag.

Redactie: N. H. E. Glazenburg-Huysen, Sportlaan 380, Den Haag. Tel. 632409.

S. E. M. Masseling-v. d. Meer, Anholtseweg 31, Gendringen.

G. v. Tuinen-Scheepma, Schettens (Fr.)

Tel. 05175-395

Redactieraad: Mère Lucretia, secretaresse, N. van Eyk, voorzitter. J. Eerdmans, vice-voorzitter.

Leden: J. P. Burema, vert. Huish. voorlichting ten Plattelande, G. A. Kooy, Drs Soc., M. N. H. Aartsen N XIX, Zr. Fransisca Romana Na, G. N. Speelman Na, G. A. Humalda-Ezendam N XXI en Th. Eerdmans A.V.O.

Het inkomen van de boeren - II.

In een vorig artikel hebben we erop gewezen, dat het inkomen van de boeren hoger kan worden als velen bereid zijn de landbouw te verlaten. Degenen die in hart en nieren boer of boerin zijn zullen waarschijnlijk graag zien, dat deze inkomensverhoging op andere wijze wordt bereikt. Bovendien kan een vermindering van het aantal bedrijven pas na geruime tijd de verdiensten van de boeren verbeteren. Om dit inkomen snel te verhogen zal men andere maatregelen moeten toepassen. Het is vanzelfsprekend gewenst hiervoor maatregelen te nemen die de oplossing op lange termijn niet in de weg staan.

Moet de regering niet zorgen voor betere prijzen?

Is het niet de taak van de regering om te zorgen, dat de landbouw een rechtvaardig aandeel krijgt in de stijgende welvaart? Wij leven in een democratisch land, zodat de regering de landbouw alleen kan helpen, als het Nederlandse volk dit wenst. Er is weinig reden om aan te nemen, dat de boeren er in de toekomst beter in zullen slagen ons volk van de wenselijkheid hiervan te overtuigen dan in het verleden.

Bovendien is het de vraag of de regering wel in staat is door betere prijzen van de landbouwproducten het inkomen van de boeren op langere termijn te verhogen. Verschillende buitenlandse regeringen hebben dit ernstig geprobeerd, maar vaak met weinig succes. In de Verenigde Staten wordt de landbouw bijv. zo sterk gesteund, dat de Nederlandse regering en de Nederlandse landbouwers het herhaaldelijk nodig vinden hiertegen te protesteren. Zij wijzen er dan bijv. op, dat de Amerikaanse regering de invoer van Nederlandse kaas belemmert, dat zij door hoge steunprijzen vast te stellen enorme overschotten kweekt, die het prijsniveau op de wereldmarkt bedreigen en die soms met

regeringssubsidies worden afgezet op de traditionele Nederlandse exportmarkten. Ondanks al deze steunmaatregelen verdient men in de Amerikaanse landbouw toch gemiddeld slechts ongeveer de helft van wat in andere bedrijfstakken wordt verdiend.

Met een eenvoudig voorbeeld zullen we trachten duidelijk te maken waarom het zo moeilijk is om met prijspolitieke maatregelen het inkomen van de boeren te verbeteren. Stel het geval, dat de regering plotseling zou besluiten 50 cent subsidie te geven op elke kilo varkensvlees, die geproduceerd wordt. Hierdoor zal het inkomen van de varkenshouders de eerste tijd ongtwijfeld belangrijk groter worden, maar zij zullen ook meer varkens gaan houden, waarvoor alleen tegen een lagere prijs afzet gevonden kan worden. Bovendien zullen door deze subsidie waarschijnlijk minder mensen uit de landbouw wegtrekken naar andere beroepen, maar zullen sommigen trachten op een klein bedrijf met een groot aantal varkens een behoorlijk bestaan te vinden. Op wat langere termijn kan door dit grotere aanbod de prijs van het varkensvlees met meer dan 50 cent per kilo dalen, zodat het inkomen van de varkenshouders door deze regeringsubsidie slechter wordt.

Met dit voorbeeld willen we natuurlijk niet zeggen, dat onder alle omstandigheden prijsgaranties van de overheid voor landbouwproducten ongewenst zijn. Het is alleen de bedoeling geweest om duidelijk te maken, waarom het niet alleen met prijspolitieke maatregelen van de regering mogelijk is de achterstand in het inkomen van de boeren op te heffen. Vooral in de crisisjaren is het zeker gewenst, dat de regering de landbouw krachtig steunt, omdat het dan niet mogelijk is werk buiten de landbouw te vinden. Deze steun is vergelijkbaar met de werklozensteun, die in een dergelijke periode wordt gegeven. Ook in andere tijden kunnen de lage inkomens van de boeren aanleiding geven tot zodanige sociale spanningen, dat regeringsmaatregelen ter verbetering van de prijzen van landbouwproducten gewenst zijn.

Op dit moment kan men misschien het meeste bereiken teneinde de inkomens van de arme boeren op lange termijn te verbeteren door een methode, die in Zweden wordt toegepast. Daar geeft men directe steun aan de kleine bedrijven, maar deze steun wordt alleen gegeven zolang het huidige bedrijfshoofd boer is en niet meer aan zijn opvolger. Hiermee erkent men dus, dat het niet wenselijk is om een boer van \pm 45 jaar naar de fabriek te sturen teneinde zijn inkomen te verbeteren, omdat hij zich daar niet op zijn plaats voelt.

De invloed van de grote concerns en de vakbonden.

De lage inkomens in de landbouw worden niet alleen veroorzaakt, doordat daar naar verhouding veel mensen werken. Een andere oorzaak is, dat de grote ondernemingen en de vakbonden veel meer invloed op de markt kunnen uitoefenen dan de afzonderlijke boeren. Als Philips de prijzen van zijn radio's met 10 % verhoogt, blijft men Philips' radio's kopen, zij het dan wat minder dan vroeger. Bij deze kleinere vraag kan Philips zich aanpassen door minder radio's te produceren. Voor een landbouwproduct als melk is een dergelijke prijsverhoging onmogelijk, daar de producenten het onderling niet eens kunnen worden over de productiebeperking. Deze is nodig, omdat de ervaring leert, dat een verhoging van de melkprijs voor de boeren met 10 % de afzet van melk, boter, kaas e.d. verkleint. Alleen de overheid zou in staat zijn een dergelijke productiebeperking te regelen, maar als dat gebeurt, zijn de boeren een groot deel van hun vrijheid kwijt.

De mogelijkheden, die veel grote industriële bedrijven hebben om min of meer naar eigen goeddunken hun prijzen te bepalen, worden nog vergroot, doordat hun positie op de Nederlandse markt dikwijls beschermd wordt door

niet onaanzienlijke invoerrechten. Ook het werk van de vakbonden wordt door deze bescherming gemakkelijker.

Misschien zullen ook de boerenorganisaties nog eens in staat zijn om gezamenlijk een dergelijke invloed op de markt uit te oefenen. Het lijkt echter niet waarschijnlijk, dat zij hierin zullen slagen. De grote concerns en de vakbonden hebben hun invloed op de markt n.l. in hoofdzaak dank zij hun eigen kracht verkregen. De landbouworganisaties trachten dit vooral te bereiken door de steun van de regering. Zojuist hebben wij er al op gewezen, dat men zich van de resultaten hiervan geen overdreven voorstelling moet maken.

De marktpositie van de Nederlandse landbouw is wel bijzonderlijk moeilijk, doordat wij zo sterk van de export afhankelijk zijn. De invoerlanden kunnen hun landbouw beschermen door invoerrechten te heffen of door de invoer te beperken. Dit verhoogt natuurlijk de prijzen, die de consument moet betalen, maar hieraan went deze wel, zodat er na enige tijd weinig aandacht meer aan wordt besteed. In een agrarisch exportland als Nederland zou men de landbouw kunnen steunen door subsidies te geven, die dan door de belastingbetaler betaald moeten worden; hiervoor moet dus elk jaar opnieuw in de Kamer gevochten worden. Dit heeft tot gevolg, dat in de agrarische importlanden zoals Engeland, Duitsland en België, de landbouw veel sterker gesteund wordt dan in de exportlanden. In de eerst genoemde landen neemt hierdoor de landbouwproductie vrij snel toe, wat vanzelfsprekend de mogelijkheden voor de Nederlandse agrarische export weer kleiner maakt. Wij moeten onze landbouwproducten afzetten op een overschottenmarkt, waar de prijzen belangrijk lager zijn dan de binnenlandse prijzen van de meeste landen. Toch zullen we met het bestaan van deze overschottenmarkt rekening moeten houden, als we ons afvragen of het verstandig is, dat het Nederlandse volk zich meer gaat richten op de landbouw of bijv. op de scheepsbouw. Voor schepen en talrijke andere industriële producten kan immers op een volwaardige markt een afzet gevonden worden.

Betekenis voor het landbouwhuishoudonderwijs.

Het toekomstbeeld, dat wij hier hebben geschetst voor de Nederlandse boeren is somber. Als zij niet langer bereid zijn genoeg te nemen met de sobere levensstijl van hun voorouders, zullen velen van hen de landbouw moeten verlaten, zodat de overigen op een groter bedrijf een hoger inkomen kunnen bereiken.

Als het aantal mannen, dat in de landbouw werkt, niet zal toenemen, moeten volgens het L.E.I. 63 % van de boeren- en landarbeiderszoons hun werk buiten de landbouw vinden. De laatste jaren neemt echter het aantal landbouwbedrijven in Nederland met bijna 1 % per jaar af en het lijkt zeker niet onwaarschijnlijk dat dit in de toekomst nog iets sneller zal gaan. Bovendien trouwt een deel van de jonge boeren niet met boerendochters, maar met een dochter van een arbeider of een middenstander. Het lijkt dan ook waarschijnlijk, dat in de komende jaren weinig meer dan een kwart van de boerendochters boerin zal worden. Een groot deel van de boerendochters zal dus na hun huwelijk in de stad komen te wonen, onder omstandigheden, die zij van huis uit niet gewend zijn.

De laatste jaren wordt er voortdurend op gewezen, dat de boerenzoons, die naar de stad trekken zich hier behoorlijk op voorbereiden, bijv. op nijverheidsscholen. Een dergelijke voorbereiding is voor hun vrouwen zeker ook van belang; hier ligt een belangrijke taak voor het huishoudonderwijs. Het lijkt ons hiervoor gewenst, dat de boerendochters, die opgeleid worden voor landbouwhuishoudlerares een deel van hun praktijktijd in de stad doorbrengen

in een gezin van arbeiders of kleine middenstanders, zodat zij het milieu waar een groot deel van hun leerlingen in de toekomst in terecht zal komen, uit eigen ervaring kennen.

Doordat aan de beroepskeuzevoorlichting de laatste tijd veel meer aandacht wordt besteed dan voor de oorlog, lijkt het waarschijnlijk, dat het inkomen van de boeren in de toekomst beter zal zijn dan vroeger; niet alleen absoluut, maar ook in verhouding tot wat in andere beroepen verdiend wordt. Toch valt het niet te verwachten, dat alle te kleine landbouwbedrijven op korte termijn zullen verdwijnen of tot een redelijke omvang vergroot zullen worden. Waarschijnlijk zullen er in de toekomst dus ook nog heel wat boerinnen zijn, die zuiniger moeten huishouden dan de arbeidersvrouwen. Het behoort tot de taak van het landbouwhuishoudonderwijs hen hierop voor te bereiden.

Samenvatting:

1. Op veel landbouwbedrijven, die kleiner zijn dan 15 ha en op vele minder goed geleide grotere bedrijven, verdient men per arbeidskracht minder dan een landarbeider.
2. Dit zal waarschijnlijk niet kunnen veranderen zonder dat de bedrijven belangrijk groter worden, wat alleen te bereiken is als velen de landbouw verlaten.
3. Vermoedelijk zal bijna driekwart van de boerendochters geen boerin worden.
4. Ook in de toekomst zullen veel boerinnen op de kleinere bedrijven zuiniger moeten leven dan de arbeidersvrouwen.
5. Het behoort ook tot de taak van het landbouwhuishoudonderwijs de boerendochters voor te bereiden op het onder 3 en 4 genoemde.

Wageningen.

Ir. A. W. van den Ban.

Opleiding Na.

De opleiding voor de akte Na.

Met grote instemming las ik het artikel van mevrouw A. A. M. Schilte-Brackel over „De opleiding voor de Staatsakte Na en haar problemen”.

Zij beziet het van de kant van de vaklerares; graag wil ik mijn visie als pedagogiek-lerares eens naar voren brengen.

Ook de lerares pedagogiek ziet als *eerste* eis de vakbekwaamheid van de lerares. Dat is eenvoudig een conditio sine qua non.

Iemand, die haar vak niet beheerst, kan nooit een goede lerares zijn, in welk vak dan ook. Bovendien voelt zij zich innerlijk onzeker, wat haar opvoedkundige taak zeer zeker niet ten goede komt.

Niet alleen de vakleerkrachten, maar ook ik heb daarom de laatste jaren met angst gezien, hoe er voortdurend van de naaldvakuren afgehaald werd ten behoeve van andere vakken.

Nu zou ik niet graag de indruk willen wekken, dat ik van die andere vakken de betekenis niet zie! Wij leiden geen naaisters op, maar leraressen! Het beroep van lerares vraagt zeker heel wat meer dan alleen maar vakkennis. De betekenis van die andere vakken wil ik aan de hand van slechts één enkel vak nader uitwerken.

Lang voordat in N.O. kringen de term „maatschappelijk inzicht” werd gebezigd, weefde ik deze stof al door mijn pedagogieklessen. Men mag mij dus geen gebrek aan liefde en belangstelling voor deze stof verwijten. Toch ben ik slechts matig verheugd over de uitbreiding van het examen met dit vak. Wij geven dezegeestelijke georiënteerde vakken voor de persoonlijke vorming van onze leerlingen. Maar deze vorming is *in-examinabel* — laten we dat nooit vergeten.

Door er een examenvak van te maken, speciaal nog wel voor een staatsexamen, sluipt onvermijdelijk het element in onze opleiding van africhting op wat „men” daar vraagt. Het zou irreal zijn dat niet te doen.

Daardoor kunnen wij minder uitgaan van de belangstelling van onze leerlingen. Toch leren wij hun in de didactieklessen, dat dat zo belangrijk is! Dat is dus een verlies voor de persoonlijkheidsvorming.